

Landstrategi

Zambia

januari 2003 – december 2007

REGERINGSKANSLIET

UD

Kopia till
UD-FMR
UD-GS
UD-GU
UD-IH
UD-EIM-PES
UD-PIK
Fi/Ba
Fi/Ia

Kopiens överensstämmelse
med originalet intygas

Pernilla Almén

LANDSTRATEGI ZAMBIA 2003-2007

Sammanfattning

Fattigdomen i Zambia är djup och utbredd. Målmedvetna insatser krävs på alla samhällsnivåer och inom alla sektorer om Zambia skall lyckas uppnå millennieutvecklingsmålen och förbättra den egna befolkningens levnadsvillkor. På grundval av slutsatserna i resultatanalysen och landanalysen samt de strategier som presenteras i Zambias *Poverty Reduction Strategy Paper*, PRSP, konstateras att det svenska utvecklingssamarbetet med Zambia är relevant i sin nuvarande form och bidrar till fattigdomsbekämpningen. De steg som nyligen tagits mot ytterligare demokratisering av samhället har, tillsammans med ansträngningarna att förbättra ekonomin, skapat förutsättningar för ökat samråd och fördjupad dialog med Zambia. Det torde nu finnas möjligheter för Sverige och Zambia att föra partnerskapstanken vidare, grundat på ömsesidig förståelse, demokratiska värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna, samt ingå ett samarbetsavtal för den kommande strategiperioden. Samarbetsavtalet förutsätter en hög ambitionsnivå och fortsatt vilja hos den zambiska regeringen vad gäller genomförandet av ekonomiska, politiska och sociala reformer. Zambiskt ägarskap och engagemang skall genomgående präglade det svenska utvecklingssamarbetet.

Det övergripande målet för svenskt utvecklingssamarbete med Zambia under perioden 2003-2007 är, i enlighet med utgångspunkten för all svensk biståndspolitik, att bidra till minskad fattigdom. Därför skall det svenska utvecklingssamarbetet stödja insatser som undanröjer hinder som skapar eller befäster fattigdomen. Insatser som motverkar hiv/aids epidemins genomslag, såväl ekonomiskt som på det sociala planet, kommer att få särskild vikt. Utvecklingssamarbetet skall främja en ekonomisk tillväxt som kommer alla till godo, demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna, social utveckling inklusive jämställdhet mellan män och kvinnor, samt förbättrad livsmedelssäkerhet. Huvudområdena för utvecklingssamarbetet kommer att vara hälsa, hållbart jordbruk, demokratisk samhällsstyrning, utveckling av den privata sektorn inklusive energisektorn, och urban utveckling. Stöd till policyutveckling och institutionellt kapacitetsbyggande kommer att utgöra grundbultar i det svenska stödet.

De huvudsakliga förändringarna i den föreslagna strategin för 2003-2007, jämfört med nu gällande landstrategi, är att hiv/aids-problematiken kommer att få ökad uppmärksamhet. Den zambiska regeringens egen strävan att vända den negativa utvecklingen när det gäller hiv/aids kommer att vara vägledande för de svenska insatserna och utgöra en central fråga i dialogen. Inom ramen för stödet till demokratisk samhällsstyrning kommer ökade satsningar att ske inom området offentlig förvaltning. System för och uppföljning av fattigdomsinriktad budgetering kommer här att särskilt beaktas. Vidare kommer insatser som kommer den fattiga stadsbefolkningen till godo att ges ökad vikt; detta mot bakgrund av den snabbt växande fattigdomen i urbana och periurbana områden.

Under den kommande strategiperioden blir följande frågor centrala för den *övergripande policydialogen*: (i) genomförandet av PRSP, med särskild tonvikt på ekonomisk tillväxt och diversifiering, hiv/aids, demokratiseringsprocessen samt politisk och ekonomisk samhälls-

styrning (ii) anti-korruption, samt (iii) ägarskap och förbättrad givarsamordning, ledd av Zambia. Demokratiska värderingar är en utgångspunkt för all dialog.

I den händelse ökade medel avsätts för samarbete med Zambia under strategiperioden bör dessa i första hand tillfalla befintliga program. Möjligheterna att ge budgetstöd kan komma att prövas under strategiperioden. En sådan prövning skall ske i nära samarbete med andra givare, och vara kopplad till genomförandet av PRSP.

Totalt beräknas det svenska stödet uppgå till cirka 600 miljoner kronor under en treårsperiod (2003-2005). I beloppet ovan ingår inte eventuellt budgetstöd, regionala program, StartSyd, internationella kurser, stödet till svenska enskilda organisationer (80/20-stödet) eller det humanitära biståndet. Landstrategin kommer att operationaliseras och följas upp genom årliga landplaner liksom halvårsrapporter och uppföljningsmekanismer inom ramen för HIP (Harmonisation in Practice)-initiativet för givarsamordning.

Riktlinjerna i landstrategin avses stå i samklang med regeringens förslag i proposition 2002/03:122 Gemensamt ansvar, Sveriges politik för global utveckling, om vilken riksdagen väntas fatta beslut före 2003 års utgång.

1. Landet och utvecklingssamarbetet

Slutsatser från landanalysen

- 1.1 Fattigdomen i Zambia har nått en oroväckande hög nivå. Trots att landet vid självständigheten (1964) tog över en stark ekonomi, räknas Zambia idag som ett av de fattigaste länderna i världen. Uppskattningsvis lever 73% av befolkningen i inkomstfattigdom och saknar möjlighet att tillgodose ett eller flera basbehov, såsom tillgång till hälsovård och utbildningsmöjligheter, tillräckligt med mat, rent vatten, kläder och bostad. De fattiga är på grund av denna materiella nöd särskilt utsatta i händelse av t ex torka, sjukdom och ekonomiska chocker. Fattiga människor är även extra sårbara när det gäller miljörisker, föroreningar och naturkatastrofer, och drabbas därför hårdast av miljöförstöring. Dessutom påverkar fattigdomen åtnjutande av medborgerliga och politiska rättigheter. Fattiga människor saknar i stor utsträckning makt och möjligheter att fatta självständiga beslut och aktivt delta i det politiska livet.
- 1.2 Fattigdomen är mer utbredd på landsbygden än i städerna, men statistiken visar att fattigdomen är på väg att snabbt urbaniseras. Kvinnor är generellt sett fattigare än män och lever under betydligt sämre förhållanden. Barnfattigdomen har ökat markant under det senaste årtiondet, främst som en följd av hiv/aids. Epidemin har nått ett långt framskridet stadium och kommer att påverka det zambiska samhället i allt större utsträckning. Mer än 20% av den ekonomiskt aktiva åldersgruppen är hivinfekterad (med genomsnittliga smittotal på närmare 30% i städerna och 15% på landsbygden). Antalet aidsrelaterade dödsfall uppskattas till 99 000 per år. Kvinnor, unga och barn tillhör, vid sidan av flyktingar och migranter, de mest utsatta grupperna.
- 1.3 Många faktorer samverkar till att göra ett land fattigt. I Zambias fall har en svag politisk och ekonomisk samhällsstyrning med en ekonomisk nedgång till följd, i kombination med en internationell ekonomisk nedgång, oro i regionen samt allt mer kännbara följder av hiv/aids-

epidemin, bidragit till den växande fattigdomen och de försämrade sociala förhållandena. Förklaringen till fattigdomen i Zambia står således att finna i en kombination av problem, varav många är av strukturell karaktär. Om Zambia skall kunna uppnå millennieutvecklingsmålen och förbättra levnadsvillkoren för folkflertalet krävs insatser inom alla sektorer och på alla nivåer i samhället. Detta i sin tur fordrar ett långsiktigt och genuint engagemang i Zambias utvecklingssträvanden från såväl den egna regeringens sida som från givarna och andra aktörer. Strategiska överväganden måste göras för att användandet av de knappa resurser som står till förfogande skall få största möjliga effekt på fattigdomen och bidra till att förbättra de sociala förhållandena.

Zambias utvecklingspolitik och prioriteringar

- 1.4 I Zambias fattigdomsstrategi (*Poverty Reduction Strategy Paper, PRSP*), som antogs av regeringen i maj 2002, presenteras en övergripande plan för hur fattigdomsproblematiken skall hanteras. PRSP, som omfattar perioden 2002-2004, anlägger ett flerdimensionellt perspektiv på fattigdomen och undersöker utifrån detta hur fattigdomen kan bekämpas. Tillväxtstimulerande insatser ges stor vikt eftersom man inser att landet inte kan föra en framgångsrik kamp mot fattigdomen om ekonomin stagnerar. Det betonas att god samhällsstyrning – i såväl demokratisk som teknisk mening – är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och hållbar mänsklig utveckling. Detta innebär såväl delaktighet från medborgarnas sida som öppenhet och ansvarighet från statens sida.
- 1.5 Insatser som främjar ekonomisk tillväxt som skapar sysselsättning och ger skatteintäkter, vilka i sin tur kan användas för att förbättra tillgången till grundläggande social service, är centrala i PRSP. Man slår fast att tillväxten skall ske på så bred front som möjligt och främja inkomstgenerering och jämlikhet. Vidare konstateras att både bistånd och inhemskt genererade resurser måste användas på ett mer rationellt och kostnadseffektivt sätt. Till exempel måste budgetprocessens alla delar förbättras samtidigt som redovisningssystemen i den offentliga förvaltningen stärks. I dokumentet görs ett förnyat åtagande att demokratisera beslutsfattandet och garantera rättvisa för alla.
- 1.6 Jordbruk, turism, transporter och energi identifieras som nyckelsektorer för ekonomisk tillväxt, där den privata sektorn skall vara drivande. Jordbruk anges vara den viktigaste sektorn med tanke på dess potential att positivt inverka på de fattigas levnadsförhållanden, både vad gäller inkomster och ökad livsmedelssäkerhet. Denna sektor anses även ha störst potential när det gäller att bredda den zambiska ekonomin utöver gruvdrift. Beträffande social utveckling anges utbildning, hälsa och hiv/aids som de huvudområden där ökade investeringar skall göras. PRSP förutsätter en BNP-tillväxt om 4% per år i reala termer. Initialt beräknades en tillväxttakt på mellan 5% och 8%, men dessa siffror har fått revideras nedåt mot bakgrund av bl a problemen inom gruvindustrin och de allvarliga konsekvenser som hiv/aids har på ekonomin som helhet. För att upprätthålla tillväxten måste även naturresurserna, som några av de identifierade tillväxtsektorerna är beroende av, förvaltas på ett hållbart sätt.
- 1.7 PRSP-processen i Zambia karaktäriserades av ett brett deltagande från såväl provinsrepresentanter, parlamentariker och det civila samhället som givarsamfundet. Uppföljning och utvärdering av PRSP utgör dock fortfarande en utmaning, vilken bör uppmärksammas av såväl regeringen som det civila samhället och givarsamfundet. Genomförandet av de tämligen ambitiösa utvecklingsplanerna kommer att bli en utmaning, inte minst med tanke på de svaga institutionella systemen och den begränsade kapacitet som

finns i Zambia. Hiv/aids-epidemin bidrar till problemen och kommer att påverka Zambias möjligheter att fullt ut genomföra de strategier och planer som anges i PRSP.

- 1.8 Zambia har också utarbetat en bredare strategisk ram för utvecklingssträvandena på medellång sikt, *the Transitional National Development Plan (TNDP)*, i vilken PRSP ingår. PRSP/TNDP bedöms bidra till ett stärkt zambiskt ägarskap över utvecklingsprocessen som helhet, samt bör kunna utgöra underlag för en förbättrad givarsamordning och ett ökat zambiskt ledarskap för denna. PRSP/TNDP kan även bidra till en mer fattigdomsinriktad resursallokering och ligga till grund för en bättre uppföljning av statens utgiftsmönster och dess påverkan på fattigdomsutvecklingen i landet.
- 1.9 Det finns en överensstämmelse mellan Sveriges syn och den syn på utveckling, tillväxt och fattigdomsminskning som anges i PRSP. Sverige och Zambia bedöms därmed ha en gemensam uppfattning om hur man skall ta itu med fattigdomsproblematiken. Sverige avser att ta PRSP som utgångspunkt för utvecklingsinsatser under den kommande strategiperioden och använda dokumentet som grund för framtida dialog om utvecklingssamarbetet.

Förutsättningar för fattigdomsminskning

- 1.10 Efter valet 2001 har ett nytt politiskt landskap vuxit fram, vilket skapat nya förutsättningar för en fortsatt demokratisering av samhället. Regeringen Mwanawasa har tagit de första stegen mot en reformering av såväl konstitutionen som parlamentet och valsystemet. Detta är avgörande för att göra styrelseskicket mer demokratiskt. Svaga institutioner och bräckliga politiska partier utgör dock hinder för en snabb utveckling i detta avseende. Den nya regeringen tycks även angelägen att vidta åtgärder mot korruptionen, som utan tvivel är ett av de största hoten mot både demokratisk utveckling och ekonomisk tillväxt i Zambia. Regeringen har bl a upphävt förre presidenten Chilubas immunitet, inrättat en myndighet för att motverka pengatvätt och bildat en arbetsgrupp för att utreda tidigare korruptionsskandaler. Huruvida de åtgärder som vidtagits verkligen är steg i en process som syftar till större öppenhet, ansvarstagande och tillgänglighet inom statsförvaltningen, är ännu för tidigt att bedöma. Om så är fallet, är detta ett viktigt steg framåt för demokratin i Zambia. Utvecklingen härvidlag kommer att vara av betydelse för utformningen av det svenska stödet.
- 1.11 Beträffande mänskliga rättigheter svarar konstitutionen och annan lagstiftning i huvudsak mot internationella konventioner om mänskliga rättigheter, men den praktiska tillämpningen är bristfällig. Ett stort problem är bristen på grundläggande resurser hos polis och domstol, t.ex. avsaknad av transporter, anständiga celler och rättssalar, liksom frågetecken kring domstolarnas självständighet. För att främja arbetet med mänskliga rättigheter torde krävas såväl vissa konstitutionella reformer som institutionsuppbyggnad och trovärdiga mekanismer för genomförande och uppföljning.
- 1.12 Makroekonomisk stabilitet och reell tillväxt är av avgörande betydelse för Zambias utvecklingsmöjligheter. Positiva signaler är att Zambia erhållit skuldavskrivningar genom HIPC, samt att koppargruvorna, som tidigare bidrog till en betydande åderlåtning av statens knappa resurser, har privatiserats (mars 2000). Under 2000 och 2001 uppnådde Zambia en faktisk BNP-tillväxt om 3,5% respektive 5,2%, huvudsakligen tack vare en stark utveckling inom gruvnäringen, tillverkningsindustrin och tjänstesektorn.
- 1.13 Trots positiva trender de senaste åren uppvisar zambisk ekonomi fortsatt ojämna tillväxttal, en hög inflationsnivå, låg sparkvot och hög realränta. Situationen kan komma att förvärras av att

Anglo American Corporation dragit sig ur det största gruvföretaget inom Zambias privatiserade gruvindustri. Eventuellt kan detta komma att leda till minskad BNP-tillväxt, lägre exportintäkter, arbetslöshet och sjunkande investeringsnivåer, åtminstone på kort och medellång sikt. Behovet av att bredda Zambias ekonomiska bas har mot denna bakgrund blivit alltmer uppenbart. Regeringen söker aktivt efter en ny investerare efter Anglo American Corporation. Svenskt näringsliv i Zambia är huvudsakligen engagerat som underleverantörer till gruvindustrin.

- 1.14 Det finns vidare tecken som tyder på att budgetunderskottet kan komma att öka kraftigt under 2003, orsakat av ett expansivt löneavtal mellan staten och de statsanställdas fackförbund. Detta riskerar att ytterligare öka inflationstrycket och höja räntorna.
- 1.15 Trots skuldavskrivningar via HIPC är skuldsituationen fortfarande ett allvarligt problem. Den nuvarande utlandsskulden uppgår till 6,1 miljarder US-dollar. Ökad tillväxt, klokt utnyttjande av befintliga resurser och en restriktiv lånepolitik kommer, tillsammans med efterlevnad av HIPC-villkoren, krävs om Zambia så småningom skall uppnå en hanterlig skuldnivå. Zambia förväntades ursprungligen nå HIPC *completion point* i december 2003. På grund av det förväntade budgetunderskottet har detta dock skjutits fram. Nytt riktmärke är juni/juli 2004.
- 1.16 Under 1990-talet genomförde Zambia en rad strukturanpassningsreformer. Reformprogrammet var en viktig förutsättning för arbetet med att uppnå makroekonomisk stabilitet och en sund ekonomi. Det ledde dock också till nedskärningar i de offentliga utgifterna, vilket påverkade statens möjligheter att tillhandahålla grundläggande sociala tjänster och rättigheter. Zambia har emellertid på senare tid gjort allvarliga ansträngningar för att öka de sociala utgifternas andel av statsbudgeten, vilken ökade från 22% år 1991 till 36% år 2000/2001. Detta till trots har Zambia inte lyckats med att ge huvuddelen av befolkningen tillgång till grundläggande social service. Förmågan att tillgodose befolkningens ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har i själva verket försämrats under de senaste åren, huvudsakligen till följd av ett ökat tryck på systemet som helhet. Hiv/aids-epidemin är en viktig orsak till detta. Då det inte finns tillräckligt med resurser för att hålla nuvarande system igång, utgör naturligtvis en större belastning och ökade behov en svår utmaning.
- 1.17 Undervisningssektorn har under många år varit underfinansierad och är också hårt drabbad av hiv/aidsproblematiken (lärare utgör t ex den fjärde största gruppen infekterade i landet). Trots ett idag fungerande sektorprogramstöd (SWAp) som bl a syftar till att kunna erbjuda alla en grundskoleutbildning (årskurs 1-7), är utbildningssituationen fortsatt alarmerande. För att kunna genomföra de program som anges i PRSP inom utbildningsområdet, krävs en kraftigt ökad finansiering. Regeringen ökade år 2000 utbildningssektorns andel av statsbudgeten till 19,5%, mot 6% föregående år. Pressen på utbildningssektorn är emellertid sådan, att finansiering från givarsamfundet är en förutsättning för en långsiktig utveckling.
- 1.18 Effekterna av hiv/aids kommer att bli alltmer påtagliga under de kommande fem åren, vilket kommer att påverka Zambias möjligheter att minska fattigdomen och öka tillväxten. Svag institutionell kapacitet och begränsade personella resurser är bidragande orsaker. Omfattande institutionella och strukturella reformer fordras inom den offentliga sektorn i syfte att förbättra servicen och stärka förvaltningen av offentliga finanser. Sådana reformer behövs även för att öka den demokratiska kontrollen över den offentliga sektorn, vidga dess ansvar och bekämpa korruption. Effektiv användning av både bistånd och inhemskt genererade resurser kräver fortsatt institutionsutveckling och kapacitetsbyggande generellt, men i

synnerhet gäller detta budgetprocessen. Det senare omfattar en förstärkning av såväl själva utarbetandet som förvaltningen och uppföljningen av statsbudgeten.

- 1.19 Det konstateras allmänt att zambiska staten har begränsad kapacitet att fullgöra sin roll i utformningen och genomförandet av policies. Det finns policydokument som håller hög kvalitet men problemet är att dessa inte genomförs på ett tillfredsställande sätt. Några av de viktigaste hindren för genomförandet är svaga offentliga institutioner, begränsad kapacitet och svag samhällsstyrning. På vissa områden saknas också viktiga policydokument, inom andra områden bör existerande dokument ses över för att göras mer relevanta. För att policies skall kunna utvecklas och tillämpas effektivt, måste även aktörer utanför den offentliga sektorn ha kapacitet att fullgöra sina roller som påtryckargrupper, kritiska granskare av statsmakten och/eller som leverantörer av tjänster. Mot denna bakgrund kommer stöd till policyutveckling och institutionell kapacitetsuppbyggnad (både inom och utanför den statliga sfären) att även fortsättningsvis vara väsentliga inslag i de utvecklingsinsatser som finansieras i Zambia.
- 1.20 Även den regionala situationen påverkar Zambias förutsättningar för utveckling och tillväxt. Zambias medlemskap i *Common Market for Eastern and Southern Africa* (COMESA) och *Southern African Development Community* (SADC) har i viss utsträckning förbättrat de ekonomiska förutsättningarna för inhemska producenter. Medlemskapet ställer dock ökade krav på den lokala produktionens konkurrenskraft. Fredsprocessen i Angola och de förbättrade utsikterna till fred i Demokratiska Republiken Kongo är positiva tecken i en i övrigt konfliktdrabbad region. Den förvärrade situationen i Zimbabwe är dock oroande. Regionen kommer sannolikt att fortsatt karaktäriseras av politisk och ekonomisk instabilitet och osäkerhet under den kommande femårsperioden. Till de allvarligaste riskerna hör torra och klimatväxlingar, som utgör betydande hot mot förutsättningarna för tillväxt, fattigdomsminskning och livsmedelssäkerhet i regionen som helhet. Zambia förväntas dock fortsätta följa en fredlig och demokratisk utvecklingslinje, och förväntas således inte bidra till att ytterligare destabilisera regionen.
- 1.21 På grundval av handelns stora betydelse för tillväxt och fattigdomsminskning har Zambia genomfört en rad olika reformer på handelssidan, och idag är Zambias handelsregler relativt liberaliserade. Reformerna har genomförts som en följd av såväl medlemskapet i WTO som i de regionala organisationerna COMESA och SADC. Zambias möjligheter att dra nytta av medlemskapet i WTO har emellertid begränsats på grund av viss oförmåga att tillämpa avtalen. Beträffande de kommande förhandlingarna om ekonomiska partnerskapsavtal (EPA) mellan EU och olika regioner inom AVS, utgör den bristande kapaciteten inom såväl staten som den privata sektorn när det gäller handelsrelaterade frågor ett hinder för Zambia att kunna delta i förhandlingarna på ett initierat sätt.
- 1.22 I PRSP konstateras att ökade investeringar är avgörande för att stimulera den ekonomiska tillväxten i Zambia. Även om regeringen intensifierat sina ansträngningar för att uppmuntra både nationella och utländska privata investerare, finns det fortfarande problem inom den privata sektorn. Tillgången till kapital och finansiella tjänster är begränsad, i synnerhet för mindre entreprenörer. Få stödjande insatser för affärsutveckling är ett annat problem.
- 1.23 Sammanfattningsvis kvarstår många av de faktorer som försvårar för Zambia att minska fattigdomen och förbättra levnadsvillkoren för de fattiga i städerna och på landsbygden. Samtidigt förefaller Zambia göra förnyade ansträngningar att förbättra samhällsstyret i demokratisk riktning samt bedriva en ekonomisk politik som gynnar det stora flertalet. Den

relativa ekonomiska stabiliteten och tillväxten som kunnat bevitnas under de gångna två, tre åren är också positiva signaler. Detsamma gäller privatiseringen av gruvorna och de skuldlättnader som Zambia erhållit genom HIPC-initiativet. Vidare visar nu zambiska staten, om än något senkommet, ett ökat engagemang när det gäller att bekämpa hiv/aids, inte minst genom att nyligen ha inrättat ett s k *National HIV/AIDS/STD/TB Council*. Det finns således tecken som tyder på att förutsättningarna för fattigdomsbekämpning i Zambia kommer att vara bättre under de kommande fem åren än vad som tidigare varit fallet, förutsatt att den statliga finansiella styrningen förbättras och en balanserad statsbudget uppnås, såväl 2003 som framöver.

Slutsatser från resultatanalysen

Övergripande slutsatser

- 1.24 Den gällande landstrategin för Sveriges utvecklingssamarbete med Zambia omfattar perioden 1999-2001, men har förlängts till 2002. Strategins övergripande mål har varit att arbeta för (i) fördjupad och breddad demokrati och (ii) minskad fattigdom genom ekonomisk tillväxt, makroekonomisk stabilitet och social utveckling, vilket även inbegriper jämställdhet mellan män och kvinnor.
- 1.25 Sammantaget var förhållandena i Zambia ogynnsamma för utvecklingssamarbetet under strategiperioden. Detta hade i sin tur negativa konsekvenser för möjligheterna att arbeta vidare mot de långsiktiga mål som anges i strategin. Perioden kännetecknades av ekonomisk och politisk instabilitet. Ett svagt ägarskap samt korruption och misstro mellan regeringen och givarsamfundet gjorde det samtidigt svårt att upprätta ett meningsfullt partnerskap för utveckling och fattigdomsminskning. Till följd av detta ingicks inget samarbetsavtal mellan Zambia och Sverige för strategiperioden. Paradoxalt nog uppnåddes positiva resultat och fungerande partnerskap på sektornivå och inom enskilda projekt. Därigenom kunde det samlade svenska stödet bidra till Zambias utvecklingsansträngningar, även om detta ännu inte fått någon effekt på de övergripande sociala och ekonomiska indikatorer som gäller för landet. Hiv/aids har haft en negativ inverkan på förutsättningarna för att minska fattigdomen, liksom på de resultat som uppnåtts inom ramen för samarbetet.
- 1.26 Det pågående utvecklingssamarbetet mellan Zambia och Sverige omfattar jordbruk, hälsovård, energi, utveckling av den privata sektorn och demokratisk samhällsstyrning. Dessutom ges stöd till ett pilotprojekt inom området urban utveckling. De sammanlagda utbetalningarna till Zambia under perioden 1999–2002 uppgick till 633 miljoner kronor och fördelades enligt uppställningen i tabell 1 och 2 nedan.

Tabell 1. Utbetalningar inom ramen för Sveriges utvecklingssamarbete med Zambia 1999-2001

Hälsa	178 miljoner kronor
Jordbruk	149 miljoner kronor
Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling	92 miljoner kronor
Demokratisk samhällsstyrning	47 miljoner kronor
Övrigt	6 miljoner kronor
TOTALT:	472 miljoner kronor

Tabell 2. Utbetalningar inom ramen för Sveriges utvecklingsamarbete med Zambia 2002

Hälsa	65,5 miljoner kronor
Jordbruk	51,0 miljoner kronor
Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling	27,5 miljoner kronor
Demokratisk samhällsstyrning	13,5 miljoner kronor
Övrigt	3,5 miljoner kronor
TOTALT:	161 miljoner kronor

- 1.27 Inom hälsosektorn har det svenska stödet bidragit till ett förbättrat hälsosystem och en ökad tillgång till grundläggande hälsovård. På jordbrukssidan har det svenska stödet bidragit till en mer diversifierad odling av grödor, decentraliserad utsädesproduktion, förbättrade jordbruksmetoder och ny metodik för utveckling av lönsamt företagande. De två senare verksamheterna har klassats som nationella modeller. På policynivå har stödet emellertid haft begränsad inverkan. Privatsektorstödet har genom institutionellt kapacitetsbyggande medverkat till utvecklingen av ett gynnsamt affärsklimat för mikrofinansorganisationer. Sverige har också medverkat i privatiseringen (koncession) av Zambia Railways Ltd. På energiområdet har det svenska stödet bidragit till utvecklingen av policier och regelverk inom sektorn. Demokratistödet har bidragit till att öka det politiska deltagandet, att hålla igång en offentlig politisk debatt och att öka fattiga människors möjlighet att vända sig till domstol och erhålla juridisk service. En strategi för insatser inom området demokratisk samhällsstyrning utarbetades 2000.
- 1.28 Gränsöverskridande frågor som jämställdhet, miljö och barn har integrerats tämligen väl i flertalet program, även om mer kunde ha gjorts, särskilt beträffande barns rättigheter. Det bör dock påpekas att de gränsöverskridande frågorna inte bedömts relevanta för alla projekt.
- 1.29 I landstrategin för 1999-2001 angavs inte kampen mot hiv/aids som ett mål, och inte heller identifierades det som en fråga att beakta inom alla sakområden. Det svenska stödet inom hälsosektorn har dock spelat en katalytisk roll vad gäller utvecklingen av ett institutionellt ramverk för kampen mot hiv/aids, något som bedöms nödvändigt om Zambia skall kunna begränsa epidemins förödande effekter.
- 1.30 Sammanfattningsvis är bedömningen att de insatser som Sverige inom ramen för nuvarande program lämnar stöd till är av betydelse för kampen mot fattigdom och förutsättningarna för tillväxt i Zambia.

Andra givares erfarenheter

- 1.31 Samtliga större biståndsgivare i Zambia har fattigdomsminskning som huvudmål för sina respektive samarbetsprogram. Världsbanken arbetar för detta mål genom att främja en stabil makroekonomisk miljö, lämna betalningsbalansstöd, stödja privatiseringen av statligt ägda företag och medverka till att skapa en gynnsam miljö för den privata sektorn. Vidare lämnar man stöd till insatser som direkt riktar sig till fattiga och utsatta grupper, samt till sådana insatser som syftar till att öka effektiviteten och förbättra styrningen i den offentliga sektorn. Låneportföljen omfattar jordbrukssektorn, transportsektorn, hälsa, energi och vattenförsörjning i urbana områden. Lån har också givits till den s.k. *Social Investment Fund*, som stödjer kapacitetsuppbyggande insatser på lokal- och distriktsnivå. FN-familjen har nyligen utarbetat ett strategidokument för Zambia för perioden 2002-2006 (*Country Assistance*

Framework). Strategin har tre huvudområden; god samhällsstyrning, hiv/aids och miljö. Jämställdhet, ICT och påverkansarbete skall integreras inom samtliga tre områden.

- 1.32 Afrikanska utvecklingsbankens landstrategi för Zambia under perioden 2002-2004 fokuserar på fattigdomsminskning och god ekonomisk samhällsstyrning. Finansiering inriktas på huvudområdena jordbruk, vatten och sanitet samt ekonomisk samhällsstyrning. Som gränsöverskridande frågor betonas gender, samhällsstyrning, miljö och hiv/aids.
- 1.33 I EG:s landstrategidokument för perioden 2001-2007 identifieras två huvudsektorer: transporter samt institutionell utveckling och kapacitetsbyggande. Därtill kommer stöd på makroekonomisk nivå. Stöd lämnas även inom andra områden, vilket refereras till som *non-focal interventions*. Dessa omfattar hälsa, undervisning och hiv/aids. Stöd till hälso- och undervisningssektorerna lämnas genom andra medlemsstater (Storbritannien respektive Nederländerna). Norge inriktar sitt stöd på undervisning, transportsektorn, viltvård samt god samhällsstyrning, där det senare omfattar både politisk och ekonomisk styrning med ett tydligt fokus på anti-korruptionsinsatser. DFID koncentrerar sitt stöd till fyra områden, nämligen god samhällsstyrning, hållbara levnadsförhållanden, hälsa/utbildning och hiv/aids. Policydialog och påverkansarbete är viktiga inslag i stödet. Japan har främst inriktat sig på utbyggnad av infrastruktur och jordbruksrelaterat stöd, men tillhandahåller även stöd till mindre projekt på lokalnivå. USAID lämnar stöd inom områdena demokrati och samhällsstyrning, jordbruk och hälsa. Hiv/aids-relaterade insatser ges stor uppmärksamhet inom programmet. Förutom från EG får Zambia betalningsbalansstöd/budgetstöd från Världsbanken, IMF och Japan.
- 1.34 I stort sett alla givare anser att orsakerna till den utbredda fattigdomen i Zambia står att finna i en bristfällig politisk och ekonomisk samhällsstyrning. Flertalet givare konstaterar att deras respektive program i Zambia haft ett begränsat genomslag på fattigdomen, oavsett vilken inriktning de olika programmen har haft. Den allmänna uppfattningen är att ett projektorienterat bistånd lett till att parallella strukturer skapats, vilket tagit mycket kraft från regeringen. Samtidigt har det funnits en ovilja att övergå till sektorprogramstöd, mot bakgrund av de institutionella svagheter som karakteriserar statsförvaltningen samt avsaknaden av effektiva och pålitliga system för bl a uppföljning och utvärdering.
- 1.35 Beträffande framtida stöd understryker Världsbanken behovet av en översyn av Zambias skuldsituation och skuldhantering. Man betonar även behovet av en förstärkning av den offentliga förvaltningen och god samhällsstyrning i allmänhet, vikten av ekonomisk diversifiering samt behovet av ett större engagemang på hiv/aids-området. Ett ökat fokus på kapacitetsuppbyggande insatser föreslås vidare. FN-familjen betonar att Zambia är ett av de afrikanska länder som faktiskt ratificerat samtliga internationella instrument för mänskliga rättigheter, liksom de viktigaste internationella miljökonventionerna. Tillämpningen är emellertid fortfarande bristfällig. Man fastslår att fler och mer djupgående reformer av olika slag - ekonomiska, politiska, sociala, kulturella och miljömässiga - krävs för att Zambia fortsatt skall kunna göra framsteg när det gäller att efterleva de mänskliga rättigheterna.
- 1.36 God samhällsstyrning och anti-korruptionsinsatser inom den offentliga sektorn är angelägna områden för EG, DFID, Norge och Nederländerna. Mot bakgrund av den senaste tidens utveckling i Zambia, bl a vad gäller samhällsstyrning och anti-korruption, bedömer DFID att man kan överväga att lämna budgetstöd inom en inte alltför avlägsen framtid. EG har nyligen återupptagit sitt budgetstöd, efter att under en period ha fryst utbetalningarna. Samtliga fyra givare anser att PRSP-processen är central för Zambias framtida ansträngningar att minska

fattigdomen, men noterar att utmaningar kvarstår vad gäller uppföljning och budgetering inom ramen för processen. Norge genomförde under 2002 en granskning av förutsättningarna för fortsatt samarbete med Zambia. Resultatet blev att Zambia kvarstår som ett av sju koncentrationsländer för det norska utvecklingssamarbetet. Nederländerna införde 1996 ett stopp för utvecklingen av nya program i Zambia. Detta har numera hävts med hänvisning till förbättringar i de offentliga finanserna och till följd av privatiseringen av koppargruvorna.

Givarsamordning

- 1.37 Ett initiativ för ökad harmonisering, Harmonisation in Practice, HIP, togs av de nordiska länderna samt Storbritannien, Nederländerna och Irland under 2002. Tanken är att genom ökad givarsamordning (t ex arbetsuppdelning, s k tysta partnerskap, gemensam finansiering av konsultfonder) och harmoniserade procedurer (av planering, uppföljning, rapportering etc) förbättra och effektivisera utvecklingssamarbetet med Zambia. Samarbetet utgår ifrån zambiskt ägarskap och zambiska system och procedurer. Ett s.k. HIP Action Framework undertecknades i mars 2003, som bl a omfattar utarbetande av en biståndspolicy för Zambia, en betoning på sektorprogramstöd (SWAp) samt gemensam finansiering och principer/förberedelse för budgetstöd. Arbete pågår för att sätta de olika aktiviteterna inom ramen för handlingsprogrammet. Ambitionen är att inkludera även andra givare i initiativet. (Se även sammanfattning av HIP-givarnas respektive utvecklingsprogram i Zambia i rapporten *Harmonisation of Donor Practices for Aid Effectiveness in Zambia* av Saasa & Claussen daterad mars 2003.)

Sektorspecifika slutsatser

Jordbruk

- 1.38 Sverige har varit en viktig partner i Zambias *Agriculture Sector Investment Programme* (ASIP). Målen för det svenska stödet under perioden 1999-2002 var att främja lönande och miljömässigt hållbart jordbruk genom (i) förbättrad växtodling och livsmedelshandling samt (ii) utbildning i företagande inom småskalig jordbruksrelaterad verksamhet. Programmet har bestått av självständiga men ömsesidigt stödjande delprogram. Den årliga budgeten uppgick till ca 47 miljoner kronor.
- 1.39 I resultatanalysen konstateras att delprogrammen lyckats väl med att sprida ny teknik och med att erbjuda utbildning till jordbrukare och andra intressenter. Programmet främjar diversifierad växtodling i kombination med förbättrade växtodlings- och markvårdsmetoder. Detta bedöms bidra till ekonomisk tillväxt, miljömässig uthållighet genom ökad markbördighet och bättre skördar, samtidigt som skogsskövlingen minskar. Metoderna gynnar även hiv/aids-drabbade lokalsamhällen, eftersom man med en minskad arbetsinsats förbättrar avkastningen och inför näringsriktiga grödor som kan sköras tidigare under säsongen. Inom det delprogram som fokuserar på jordbruk som affärsföretag har på kort tid ökade inkomster dokumenterats. ASIP har numera ersatts av *Agriculture Commercialisation Programme* (ACP), till vilken bl a en särskild genderpolicy är kopplad.
- 1.40 Jordbruksministeriets planeringsavdelning har erhållit stöd, då utveckling och tillväxt i sektorn i stor utsträckning är beroende av att bra policies och strategier tillämpas. Ministeriets kapacitet är emellertid fortfarande begränsad, vilket främst beror på inkonsekventa policies och strukturella brister inom ministeriet. Trots de begränsade resultat som uppnåtts, är policyfunktionen fortsatt nödvändig för jordbrukssektorns framtid i Zambia.

- 1.41 För programmet som helhet konstateras att fattigdomsanalysen med ett tydligt genderperspektiv måste stärkas och att frågor om livsmedelssäkerhet måste tacklas mera explicit inom ramen för en affärsinriktad syn på jordbruksverksamhet.
- 1.42 Med den nya regeringen verkar det politiska engagemanget ha ökat för att omvandla jordbruket till en effektiv sektor som kan säkra landets livsmedelssituation och öka inkomsterna. Via Agriculture Consultative Forum (ACF), ett institutionaliserat forum för konsultationer och informationsutbyte, har också olika intressenter kunnat involvera sig i utvecklingen inom jordbrukssektorn. Givarsamfundet möter regelbundet planeringsavdelningen för att diskutera aktuella frågor. Samordningen mellan olika projekt behöver dock förbättras för att förhindra överlappningar och oförenliga strategier.

Hälsa

- 1.43 Det svenska stödet till hälsosektorn är en del i ett sektorprogram vars övergripande mål är att tillhandahålla en rättvis tillgång till god hälsovård så nära individerna som möjligt. Budgeten för svenskt stöd under perioden 1999-2002 uppgick till ca 50 miljoner kronor per år med undantag av år 2001. Tre huvudområden har fått stöd: (i) budgetstöd till primärvård på distriktsnivå, (ii) institutionell kapacitetsutveckling och (iii) stöd till insatser kring sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.
- 1.44 Under hela perioden har sektorprogrammet fortsatt att förbättra givarsamordningen inom hälsosektorn. I såväl resultatanalysen som i flera gemensamma översyner konstateras att utbudet av hälso-tjänster på distriktsnivå har ökat, om än i långsam takt. Stödet kommer huvudsakligen vårdsökande inom primärvården till godo. Ett viktigt resultat av budgetstöds-mekanismen inom sektorprogrammet är att finansieringen blivit mer förutsägbar. Detta gör det möjligt för distrikten att planera och budgetera på ett realistiskt sätt, vilket också lett till en ökad användning av planerings- och budgeteringsprocesser som instrument för att prioritera hur knappa resurser skall fördelas.
- 1.45 Beträffande övriga komponenter inom det svenska hälsostödet, så visar resultatanalysen att institutionsutveckling genom samarbete mellan systerorganisationer givit goda resultat när det gäller att stärka de zambiska organisationerna. Resultaten har varit mer markanta inom projekten för utbildning och hälsoekonomi än inom projektet för ungdomshälsa.
- 1.46 I resultatanalysen konstateras vidare att den nuvarande modellen med budgetstöd riktad till distrikten i kombination med kapacitetsuppbyggnad riktad till nyckelinstitutioner inom hälsosektorn, utgör en effektiv finansieringsmekanism som även fortsättningsvis bör användas för det svenska hälsostödet.

Demokratisk samhällsstyrning

- 1.47 Stödet till demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter i Zambia styrs av en särskild strategi, vilken antogs av Sida i maj 2000. I strategin identifieras fyra projektmål för det svenska stödet, nämligen (i) ökat och breddat politiskt deltagande, (ii) lika tillgång till rättssystemet, (iii) friare och mer oberoende medier samt (iv) ökat ansvarstagande för och insyn i de offentliga finanserna. Ca 60,5 miljoner kronor utbetalades under perioden 1999-2002.

- 1.48 I resultatanalysen fastslås att den särskilda strategin för demokratisk samhällsstyrning har fungerat som ett redskap för att strukturera och vägleda Sveriges arbete på området. Den har också spelat en betydande roll för att stärka givarsamordningen, vilket i sin tur lett till mer gemensamma riktlinjer, minskad risk för överlappning och mindre belastning på de zambiska samarbetsinstitutionerna och organisationerna.
- 1.49 Beträffande program- och projektmål är det emellertid svårare att dra några bestämda slutsatser i detta skede. Det gemensamma givarestödet till medborgar- och väljarutbildning i samband med valet 2001 anses dock ha bidragit till ökat och breddat politiskt deltagande. Sveriges stöd har även förbättrat möjligheterna för fattiga att få juridisk hjälp genom juridiska rådgivningsbyråer som drivs av enskilda organisationer. För att det svenska stödet skall få större och uthålligt genomslag krävs fortsatta insatser inom ramen för ett väl strukturerat och fokuserat program under den kommande landstrategiperioden.

Utveckling av den privata sektorn, inklusive energi

- 1.50 Avseende utvecklingen av den privata sektorn har stöd givits för att främja hållbar tillgång till finansiella tjänster för de fattiga, samt för att stödja små och medelstora företag genom rådgivning, utbildning och en kreditfacilitet. Ett mindre stöd har lämnats till börsen och kapitalmarknadsmyndigheten. Stöd har även givits för att privatisera Zambia Railways Ltd (ZRL) genom koncessionsförfarande. Under perioden har totalt 75 miljoner kronor utbetalats.
- 1.51 Det svenska stödet har främjat utarbetande av praxis inom mikrofinansbranschen och bistått i utvecklingen av ett regelverk för mikrofinansinstitutionerna. Koncessioneringen av ZRL har vidare slutförts. Stödet till zambiska små och medelstora företag genom samarbete med svenska företag har dock visat sig mindre framgångsrikt.
- 1.52 Sveriges stöd till utvecklingen av den privata sektorn har hittills varit alltför begränsat för att ha någon direkt effekt på Zambias ekonomi. Makroekonomisk instabilitet är fortfarande ett stort hinder för sektorns tillväxt och utveckling. Andra hinder är otillräcklig entreprenörs- och ledningskompetens, bristande kapitaltillgång och undanträngning på kapitalmarknaden på grund av statens upplåning. Ytterligare en viktig faktor är hiv/aids, som lett till ökad arbetsfrånvaro, höga kostnader för läkemedel och begravningar samt minskad produktivitet. Fortsatta insatser inom området anses väsentliga, eftersom en växande privat sektor positivt bidrar till ansträngningarna att diversifiera ekonomin samt att uppnå en bärkraftig och fattigdomsinriktad tillväxt.
- 1.53 Det svensk-zambiska samarbetet inom energisektorn har främst styrts av det pågående reformarbetet på energisidan, samt av ambitionen att öka elindustrins kapacitet i syfte att stimulera en snabbare ekonomisk tillväxt. Utbetalningarna för sektorn har under perioden 1999-2002 uppgått till ca 38,5 miljoner kronor.
- 1.54 Sverige har under perioden medverkat till två betydelsefulla insatser på institutionssidan, vilka båda nu slutförts, nämligen (i) tillskapandet av en oberoende energiregleringsmyndighet; och (ii) inrättandet av en miljöenhet inom det statliga kraftbolaget ZESCO. Båda fungerar nu väl utan betydande stöd utifrån.
- 1.55 Överlag anses stödet till energisektorn vara framgångsrikt, även om det funnits problem i form av förseningar i projekt- och programgenomförandet. Slutsatsen är att energistödet i

Zambia i framtiden skall riktas mot en fortsatt reformering av sektorn, samt mot insatser som bidrar till att öka tillgången till elförsörjningstjänster, inte minst på landsbygden.

Urbanutveckling

- 1.56 Ett samarbete har inletts med kommunförvaltningen i Lusaka i form av ett pilotprojekt, där målet med stödet är att hjälpa de fattiga i städerna till besittningsrätt samt att bygga upp kommunförvaltningens kapacitet i detta avseende. Projektet är särskilt inriktat på kvinnor. Totalt har ca 5,7 miljoner kronor utbetalats under perioden.
- 1.57 De resultat som hittills uppnåtts bedöms som lovande. På institutionsnivå har stöd givits för utbildning, kapacitetsuppbyggnad och inköp av utrustning i syfte att upprätta ett väl fungerande fastighetsregister. En modell håller på att utarbetas för enklare, billigare och snabbare tilldelning av tomtlotter. På fältnivå har projektverksamhet påbörjats i ett av Lusakas slumområden. Vissa institutionella svagheter inom kommunförvaltningen har dock gjort att genomförandet gått något långsammare än planerat, varför projektet försenats. Ytterligare förstärkning av kommunförvaltningens organisation och personal fordras om processen kring besittningsrätt och tilldelning av tomtlotter skall kunna utvidgas och så småningom omfatta alla slumområden i Lusaka.

Internationella kurser

- 1.58 Under 1999-2002 deltog sammanlagt 305 zambier i Sidas internationella kurser inom områden som demokrati och mänskliga rättigheter, samhällsplanering, social service, infrastruktur och offentlig förvaltning. Av deltagarna var 25 % kvinnor. I resultatanalysen konstateras att kurserna uppfattas som relevanta och att de varit mycket uppskattade av de zambiska deltagarna.

2. Det framtida utvecklingssamarbetet

Övergripande mål

- 2.1 Det föreslagna övergripande målet för svenskt utvecklingssamarbete med Zambia under perioden 2003-2007 är, i enlighet med utgångspunkten för all svensk biståndspolitik, att bidra till fattigdomsminskning. För att åstadkomma detta skall det svenska utvecklingssamarbetet stödja insatser som undanröjer hinder som skapar eller befäster fattigdomen. Härvid skall särskild vikt ges insatser som motverkar hiv/aids-epidemins genomslag, såväl ekonomiskt som på det sociala planet. Utvecklingssamarbetet skall främja en ekonomisk tillväxt som kommer alla till godo, demokratisk samhällsstyrning, social utveckling inklusive jämställdhet mellan män och kvinnor, samt ökad livsmedelssäkerhet. Samarbetet skall grundas på ömsesidig förståelse, demokratiska värderingar och respekt för mänskliga rättigheter. Zambiskt ägarskap och engagemang skall genomgående präglade det svenska utvecklingssamarbetet.

Specifika mål

- 2.2 De specifika målen för den kommande strategiperioden är:

- Att bidra till en miljö som är gynnsam för fortsatt fattigdomsinriktad ekonomisk tillväxt och som skapar förutsättningar för de fattiga i städerna och på landsbygden att förbättra och vidareutveckla sina levnadsförhållanden.
- Att bidra till utbyggnaden av ett fungerande välfärdssystem som erbjuder lika rättigheter och tillgång till god social service och skyddsnet för de fattiga, både i städerna och på landsbygden.
- Att bidra till främjandet av demokratisk samhällsstyrning och ett samhälle där staten tar på sig sitt ansvar att respektera och skydda alla män, kvinnor och barn samt sörja för deras medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

För att uppnå det övergripande målet skall ett hiv/aids-perspektiv integreras i hela det svenska utvecklingssamarbetet. Den zambiska regeringens egen strävan att vända den negativa utvecklingen när det gäller hiv/aids kommer att vara vägledande för de svenska insatserna och utgöra en central fråga i dialogen med Zambia.

Strategiska överväganden

- 2.3 I landanalysen konstateras att även om många faktorer kvarstår som hämmar försöken att minska fattigdomen, så förefaller det nu finnas ett förnyat åtagande från zambisk sida att bekämpa denna och att följa de strategier som framläggs i PRSP. Inte minst betydelsefullt i sammanhanget är att man från regeringens sida också gör ett nytt och tydligt åtagande vad gäller att förbättra effektiviteten i den offentliga sektorn, vilket också inkluderar att bekämpa korruptionen. Dessa viljeyttringar har, tillsammans med de åtgärder för ytterligare demokratisering av samhället som vidtagits, skapat förutsättningar för ökat samråd och fördjupad dialog mellan Zambia och givarsamfundet.
- 2.4 Sammantaget talar dessa slutsatser för att det nu finns förutsättningar för Sverige och Zambia att vidareutveckla partnerskapet och ingå ett samarbetsavtal för den kommande strategiperioden. Avtalet skall grundas på ömsesidig förståelse, demokratiska värderingar och respekt för de mänskliga rättigheterna. Ett sådant avtal bedöms bidra till ett ökat zambiskt ägarskap över det totala svenska utvecklingssamarbetet samt till att öka Zambias förutsättningar att bättre och mer långsiktigt planera för de resurser som olika samarbetsparter tillhandahåller. Samarbetsavtalet förutsätter en hög ambitionsnivå och fortsatt vilja hos den zambiska regeringen vad gäller genomförandet av ekonomiska, politiska och sociala reformer.
- 2.5 Mot bakgrund av de positiva trender som angivits ovan och med utgångspunkt från den zambiska regeringens genomförandet av PRSP, kan möjligheterna att ge budgetstöd till Zambia under strategiperioden komma att prövas. I enlighet med tillämpliga riktlinjer för budgetstöd kommer bedömningen att göras i nära samarbete med andra bilaterala givare som överväger att lämna, eller redan lämnar, budgetstöd, samt med EG, Världsbanken och IMF.
- 2.6 Om budgetstöd beviljas under perioden, bör detta företrädesvis ske i form av ett flerårigt åtagande inom ramen för en koordinerad ansats och i samfinansiering med andra givare. Syftet är att stödja Zambias insatser för att minska fattigdomen och stimulera tillväxt i ekonomin, i enlighet med PRSP. Principerna för budgetstödet och befintliga sektorprogramstöd skall vara inbördes förenliga. Kapacitetsuppbyggande insatser på såväl institutionell- som på individnivå i syfte att stärka den statliga finansiella styrningen och

systemen för redovisning, uppföljning och kontroll inom statsförvaltningen, kommer att vara ett viktigt område för svenskt stöd, oavsett om budgetstöd beviljas eller inte.

- 2.7 Sverige kommer fortsatt att verka för att Zambia skall leda givarsamordningen och äga utvecklingsprocessen genom instrument som t ex PRSP. Frågan om ägarskap kommer att tas upp i dialog med regeringen. Sverige kommer fortsatt aktivt delta i konkretiseringen av det initiativ till givarsamordning som tagits av de nordiska länderna och Storbritannien, Nederländerna samt Irland. En viktig utgångspunkt för initiativet är zambiskt ägarskap och zambiska system och procedurer.
- 2.8 Sveriges ambition skall vara att övergå från projekt- till programstöd där så bedöms lämpligt. Inom sektorprogrammen kommer Sverige att ta aktiv del i policydialogen och använda de gemensamma finansieringsmekanismer som finns.
- 2.9 Hiv/aids-epidemin kommer fortsatt att påverka alla delar av det zambiska samhället under strategiperioden. Epidemin kommer att inverka på genomförandet av allt svenskt stöd och även fortsättningsvis vara ett allvarligt hot mot Zambias utvecklingsinsatser. Under perioden 2003-2007 kommer hiv/aids att ägnas mer uppmärksamhet än tidigare inom utvecklings-samarbetet mellan Zambia och Sverige. Detta arbete har redan påbörjats. Hiv/aids är inte enbart ett hälsoproblem. Under strategiperioden kommer därför ett hiv/aids-perspektiv integreras i det svenska stödet, där så bedöms lämpligt. En strategi för integrering av hiv/aids-perspektivet inom ramen för det svenska stödet kommer att utarbetas under landstrategiperiodens första år.
- 2.10 I landanalysen konstateras att Zambias institutionella och personella resurser är begränsade, och att situationen förvärrats ytterligare av hiv/aids-epidemin. Bristande kapacitet påverkar regeringens förmåga att fullgöra sin roll i utformning och genomförande av den egna politiken, liksom parlamentets roll att ta ställning till denna och i övrigt granska regeringens verksamhet. Kapacitetsbristen påverkar även icke-statliga organisationers förmåga att fullfölja sina roller som tjänsteleverantörer, påtryckargrupper och kritiska granskare av statsmakten. Mot bakgrund av detta kommer stöd till policyutveckling och stöd till kapacitetsuppbyggnad på institutions- och individnivå, både inom och utom den statliga sfären, att vara nyckelområden för det svenska samarbetet under den kommande strategiperioden. Partnerskap och harmonisering mellan givarorganisationer bedöms nödvändigt för att undvika höga transaktionskostnader och en överbelastning av redan svaga system.
- 2.11 I den händelse ökade medel avsätts för samarbete med Zambia under strategiperioden, bör dessa, med hänsyn till behovet av ett fortsatt fokuserat samarbete, i första hand anslås till befintliga program. Om nya områden skulle övervägas kommer en utvidgning av stödet till de sociala sektorerna att beaktas, då särskilt undervisningsområdet. Detta anses motiverat med tanke på kopplingarna till millennieutvecklingsmålen och förekomsten av ett fungerande sektorprogramstöd. Undervisning är också ett prioriterat område inom PRSP. Vid en sådan eventuell expansion av programmet, kommer möjligheterna att söka samarbete med andra givare verksamma inom sektorn att undersökas, i synnerhet då NORAD.
- 2.12 I landanalysen konstateras att det zambiska systemet för offentlig upphandling sannolikt kommer att vara svagt på kort och medellång sikt. Mot bakgrund av detta kommer upphandlingar som görs med svenska medel att följa svenska upphandlingsregler och bestämmelser inom de sektorer där det inte finns sektorprogram eller gemensamma finansierings-

mekanismer. Där Sverige lämnar sektorprogramstöd (för närvarande endast på hälsosidan), och där samtliga parter har enats om att använda det zambiska upphandlingssystemet, kommer principen att vara att stärka systemet under användandet. Detta kommer att fordra riktade insatser för institutionell kapacitetsuppbyggnad som en del i det övergripande stödet för att förbättra öppenheten, insynen och redovisningsansvaret i upphandlingssystemet.

- 2.13 För att bekämpa fattigdomen i dess många dimensioner skall Sverige sträva efter att införliva gränsöverskridande frågor i utvecklingssamarbetet. Särskild uppmärksamhet kommer att ges åt demokratisk samhällsstyrning, miljö, jämställdhet, barn och hiv/aids. Integration av utvalda gränsöverskridande frågor kommer att ingå som en del av beredning, analyser och uppföljning av de olika programmen inom det svensk-zambiska utvecklingssamarbetet.
- 2.14 Om påtagliga förändringar inträffar beträffande villkor och förutsättningar för ett fördjupat partnerskap mellan Zambia och Sverige, och/eller för genomförandet av utvecklingssamarbetet som sådant, kommer en översyn att göras av programmet för samarbetet så som detta fastställts i landstrategin.

Centrala dialogfrågor

- 2.15 Det avsedda samarbetsavtalet mellan Zambia och Sverige skall ligga till grund för en fördjupad och mer strukturerad dialog mellan länderna om frågor som rör utveckling, tillväxt och mänskliga rättigheter. Ett samarbetsavtal ger också underlag för en dialog kring viktiga samhällsstyrningsfrågor såsom parlamentets aktiva medverkan i budgetprocessen och prioriteringar inom ramen för denna, den statliga finansiella styrningen och den pågående förvaltningsreformen samt frågor om statens öppenhet och ansvarstagande. Demokratiska värderingar skall lyftas fram i dialogen liksom landets övergripande strategi för att bekämpa hiv/aids. Viljan till förändring hos den zambiska regeringen inom ramen för ovanstående liksom dess egna åtgärder skall lyftas fram som en avgörande faktor för det svenska utvecklingssamarbetet.
- 2.16 Huvudområdena för en *övergripande policydialog* avses under den kommande strategiperioden att vara (i) genomförandet av PRSP, med särskild tonvikt på ekonomisk tillväxt och diversifiering, hiv/aids, demokratiseringsprocessen och politisk och ekonomisk samhällsstyrning (ii) anti-korruption och (iii) ägarskap och förbättrad givarsamordning under zambiskt ledarskap.
- 2.17 På *sektornivå* kommer dialogen bl a att behandla behovet av en jordbrukspolitik som är tydligt kopplad till PRSP och dess genomförande, och som omfattar aspekter som livsmedelssäkerhet och uthålligt jordbruk. Jordbrukssektorns betydelse för landets ekonomiska tillväxt kommer också att betonas. Beträffande hälsosektorn kommer Sverige fortsatt lyfta fram demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet som viktiga aspekter när hälsosystemen utvecklas i landet. Dialogen på sektornivå kommer vidare att omfatta frågor som vid givna tillfällen bedöms relevanta.
- 2.18 I överensstämmelse med de principer som fastställs i Cotonou-avtalet, kommer dialog även att föras inom ramen för EU-samarbetet. För närvarande för EU en politisk dialog med Zambia enligt artikel 8.

Samarbetsområden

- 2.19 I landanalysen fastställs att orsakerna till fattigdom är flerfaldiga och att hinder som skapar eller befäster fattigdomen finns inom alla sektorer och på alla nivåer i det zambiska samhället. Med hänsyn till detta, och på grundval av slutsatserna från resultatanalysen samt de prioriteringar som görs i PRSP, konstateras att det svenska utvecklingsarbetet med Zambia är relevant i nuvarande form och bidrar till fattigdomsbekämpningen. Sverige skall bidra till Zambias utvecklingsprocess genom att lämna stöd inom de områden där det finns zambiskt ägarskap och vilja, liksom svensk kunskap och erfarenhet. Inom de sektorer som idag får svenskt stöd finns, i flertalet fall, redan solida strukturer, etablerade procedurer och samordningsmekanismer för samarbetet. Där sådana saknas eller bedöms som svaga, skall Sverige verka för en förbättring.
- 2.20 Under perioden 2003-2007 kommer det svenska stödet således att även fortsättningsvis inriktas på god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter i syfte att främja en ytterligare demokratisering av samhället. Sverige kommer även att aktivt stödja Zambias fortsatta ansträngningar att uppnå makroekonomisk stabilitet och tillväxt, vilket främst skall ske genom stöd till jordbruks- och energisektorerna samt genom stöd till utveckling av den privata och den finansiella sektorn. Social utveckling och insatser för att öka livsmedelssäkerheten är avgörande för att förbättra de fattigas levnadsvillkor och kommer därför att erhålla fortsatt stöd. Detta kommer främst att omfatta insatser inom stödet till jordbruks- och hälsosektorn. Livssituationen för de fattiga i städerna kommer också att i sammanhanget ges ökad uppmärksamhet. Användandet av modern informations- och kommunikationsteknik kommer att beaktas inom de samarbetsområden där detta bedöms vara till nytta.
- 2.21 Jämfört med den nu gällande landstrategin är de största förändringarna i strategin för 2003-2007 att hiv/aids-problematiken kommer att få ökad uppmärksamhet. Inom ramen för stödet till demokratisk samhällsstyrning avses ökade satsningar ske inom området offentlig förvaltning. System för och uppföljning av fattigdomsinriktad budgetering kommer i detta avseende att särskilt beaktas. Insatser som kommer den fattiga stadsbefolkningen till godo kommer vidare att ges ökad vikt; detta mot bakgrund av den snabbt växande fattigdomen och den höga förekomsten av hiv/aids i urbana och periurbana områden.
- 2.22 Ovanstående bedöms bidra till att uppnå de övergripande målen för svenskt utvecklings-samarbete med Zambia under den kommande strategiperioden, även om det bör hållas i minnet att måluppfyllelsen måste ses i ett längre tidsperspektiv än vad som gäller för strategin. Programmet ligger i linje med prioriteringarna i PRSP och bidrar till att uppnå millennieutvecklingsmålen. Det svenska programmet kompletterar andra givares insatser, och samfinansiering tillämpas i flera fall. Samordningsmekanismer finns inom samtliga sektorer, med undantag av urbanområdet, där Sverige hittills endast haft ett mindre stöd, och där huvudaktörerna hittills utgjorts av enskilda organisationer med finansiering från andra givare.

Hiv/aids

- 2.23 Under strategiperioden skall möjligheterna att utöka stödet till kampen mot hiv/aids aktivt prövas. Detta kommer i första hand att ske genom att ett hiv/aids-perspektiv integreras i befintliga program. Det finns emellertid även ett behov av program med ett specifikt fokus på hiv/aids. Under landstrategiperioden avses därför flexibla medel göras tillgängliga för strategiska hiv/aids-insatser, som omfattar såväl preventivt arbete som vård och åtgärder för att mildra epidemins följder.

Ekonomisk tillväxt

- 2.24 I PRSP framhålls att om målet avseende ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning skall nås, måste tillväxten vara både hållbar och fattigdomsinriktad. För att bidra till att skapa *hållbar fattigdomsinriktad ekonomisk tillväxt* skall insatser göras för att stödja framväxten av ett gynnsamt klimat för privat företagsamhet i Zambia, både för inhemska och utländska investerare. Detta kan omfatta stöd till saluföring av jordbruksprodukter, reformering och privatisering av statliga företag samt ökad tillgång till infrastrukturtjänster, inklusive ICT. Det kan vidare inkludera förbättrad tillgång till uthålliga finansiella tjänster och affärsutvecklingsstöd med särskild inriktning på de fattigare grupperna, såväl i städerna som på landsbygden. Utvecklingen inom gruvsektorn efter Anglo Americans avhopp i januari 2002 kommer att följas noggrant och analyseras i takt med att situationen utvecklas. Såvida ägarfrågan inte får en snar och tillfredsställande lösning, kan Anglo Americans tillbakadragande få allvarliga följder för den ekonomiska tillväxten och för de finans- och penningpolitiska målsättningarna – och därigenom för Zambias möjligheter att minska fattigdomen. Med utgångspunkt i Zambias behov skall möjligheter att genom utvecklings Samarbetet stimulera och komplettera svenskt näringslivs insatser tas till vara.
- 2.25 Ett policydokument för stödet till utveckling av den privata sektorn, inklusive finanssektorn, skall utarbetas under strategiperioden. Som en del i denna process kommer möjligheten att tillhandahålla handelsrelaterat tekniskt och kapacitetsbyggande stöd att undersökas. Jämställdhetsfrågor kommer att beaktas och särskild uppmärksamhet ägnas hiv/aids-epidemins följder inom näringslivet. Sverige kommer att fortsätta att arbeta aktivt med givarsamordning inom sektorn, i synnerhet då på delområdet mikrofinansiering.
- 2.26 Under strategiperioden skall särskild vikt läggas vid att stödja zambisk politik att utveckla jordbrukssektorn. I dessa ansträngningar ingår att öka den institutionella kapaciteten. Målet med det svenska stödet är att förbättra levnadsvillkoren för småbrukarhushåll genom *ökad livsmedelssäkerhet* och ökade inkomster från försäljning av jordbruksprodukter. Detta bedöms bidra till att minska de fattigas utsatthet, inkluderande såväl de fattiga på landsbygden som de fattiga i städerna. Zambias *Agriculture Commercialisation Programme* (ACP) bedöms bidra till en breddning av Zambias ekonomiska bas. Fortsatta positiva effekter på miljön och på hiv/aids-drabbade lokalsamhällen förväntas som ett resultat av den nya teknik och de odlingsmetoder som programmet arbetar med. Stödet till policyutveckling kommer att utformas inom ramen för ACP-programmet. Mäns och kvinnors olika behov kommer att beaktas, och all planering bygga på aktivt deltagande och egenmakt.
- 2.27 Om inte väsentliga politiska förändringar, som omfattar aspekter som livsmedelssäkerhet och uthålligt jordbruk, genomförs inom jordbrukssektorn inom rimlig tid, kommer sektorn sannolikt att endast i begränsad utsträckning kunna bidra till fattigdomsminskningen. Under sådana omständigheter kommer det svenska stödet att omprövas. Bristande samordning mellan olika projekt och program inom jordbrukssidan, motiverar särskilda ansträngningar för givarsamordning på området.
- 2.28 På energiområdet kommer huvudinriktningen att vara fortsatt reform av sektorn och förbättrad energiförsörjning på landsbygden. Det senare avses ske genom stöd till framtagande och genomförande av en strategi på området, i kombination med stöd till landsbygdselektrifiering. Denna inriktning, som kombinerar en reformansats med ett fokus på ökad tillgänglighet till energitjänster, bedöms utgöra ett viktigt bidrag till målsättningen att uppnå en fattigdomsinriktad ekonomisk tillväxt. Sverige kommer under strategiperioden att

verka för att få till stånd en bättre givarsamordning under zambisk ledning inom energisektorn.

Social utveckling

- 2.29 Det svenska stödet till hälsosektorn kommer även fortsättningsvis att lämnas inom ramen för det pågående reformarbetet inom sektorn och således bidra till det övergripande sektormålet; att förse befolkningen med rättvis tillgång till god hälsovård, så nära individerna som möjligt. Stödet bidrar till att minska utsatthet och fattigdom genom en förbättrad hälsosituation, vilket också är en förutsättning för hållbar ekonomisk tillväxt på lång sikt.
- 2.30 Sverige kommer fortsatt att vara en aktiv partner inom sektorprogrammet och stödja ambitionerna att utöka den gemensamma finansieringsmekanismen (*basket funding*) inom sektorn till att även gälla t ex sjukhus. En ökning av stödet till hälsosektorn skulle vara möjligt under strategiperioden. Detta bedöms motiverat av de stora behoven inom sektorn och den allt större belastningen på systemet på grund av hiv/aids-epidemin och möjliggörs genom att mekanismer för finansiering och uppföljning av stödet redan existerar. Ökningen förutsätter att egna åtgärder vidtas av den zambiska regeringen för att omstrukturera sektorn och för att bättre svara mot de ökade krav som ställs på systemen till följd av hiv/aids.
- 2.31 En expansion av stödet till urbanutveckling kommer att ske under strategiperioden i syfte att bidra till att skapa en hälsosammare och drägligare miljö för den fattiga stadsbefolkningen. Insatserna skall vägledas av ett strategidokument som kommer att utarbetas. Möjliga insatsområden omfattar fortsatt institutionellt samarbete med kommunala myndigheter avseende besittningsrätt och tilldelning av tomtlotter i städerna, uppgradering av slumområden, avfallshantering samt finansieringssystem för bostadsförbättringar. Synergieffekter mellan urbanprogrammet och privatsektorstödet skall främjas, särskilt när det gäller fattigdomsinriktade finansiella tjänster. Folkligt deltagande och ökat inflytande kommer att främjas och länkar etableras mellan urbanstödet och demokratiprogrammet.

Demokratisk samhällsstyrning

- 2.32 Sverige skall under strategiperioden stödja insatser vad gäller en demokratisk samhällsstyrning. En särskild svensk strategi för detta utarbetades under 2000 och kommer fortsatt att vägleda arbetet. Viktiga områden, som kommer att tas upp med den zambiska regeringen, är strategins fyra projektmål; (i) ett ökat och breddat politiskt deltagande, (ii) lika tillgång till rättssystemet, (iii) friare och mer oberoende medier samt (iv) ökat ansvarstagande för och insyn i de offentliga finanserna.
- 2.33 Stor vikt bör läggas vid det senare målet genom stöd till frågor som rör offentliga utgifter och finansiell styrning, fattigdomsinriktad budgetering och, i vidare mening, stöd till uppbyggnad av starka, öppna och ansvariga offentliga administrativa och rättsliga institutioner, både på central nivå och på distriktsnivå. Ansträngningar kommer att göras för att säkerställa att insatserna inom området statlig finansiell styrning är förenliga på sektornivå och på nationell nivå. Dessa insatser är nödvändiga för att uppnå såväl en demokratisk samhällsstyrning som tillväxt och fattigdomsinriktning.
- 2.34 Ökade ansträngningar kommer även att göras för att identifiera och stödja insatser med inriktning på barns rättigheter. Åtgärder för att effektivisera hanteringen av insatser inom demokratiområdet kommer att stödjas. Sverige bör arbeta för att demokrati och mänskliga

rättigheter även fortsättningsvis beaktas och införlivas i program och projekt inom andra sektorer, särskilt inom program för jordbruk, hälsovård och urbanutveckling. Sverige kommer att fortsätta arbetet med att söka förbättra samordningen mellan givare och zambiska samarbetsparter, såväl statliga som icke-statliga sådana.

- 2.35 Zambia förväntas även framdeles delta i regionala program och initiativ, för vars genomförande ambassaden i Lusaka eventuellt kan komma att tilldelas medel. Sådana regionala program inbegriper för närvarande bl a narkotikabekämpning och initiativ med anknytning till flyktingsituationen, då med särskild betoning på hiv/aids. Insatser kan även komma att finansieras genom det humanitära biståndet. StartSyd-programmet samt regionala initiativ för kapacitetsuppbyggnad kan också komma att omfatta Zambia. De internationella kurserna kommer även fortsättningsvis att vara ett viktigt redskap för kapacitetsuppbyggnad och internationellt erfarenhetsutbyte mellan Sverige, Zambia och andra utvecklingsländer.

Uppföljning av landstrategin

- 2.36 Genomförandet av landstrategin skall ske i kontinuerlig dialog med den zambiska regeringen. Arbetet med att genomföra PRSP skall vara vägledande för svenska prioriteringar under perioden, liksom den zambiska regeringens egna åtgärder och ambitionsnivå. Zambiskt ägarskap i samarbetet är centralt och svenska rutiner och förfaranden skall anpassas därefter.
- 2.37 Möjligheterna att anpassa regerings- och givarprocesserna till varandra bakom PRSP är goda. Det svenska utvecklingssamarbetet bör utformas till stöd för PRSP-prioriteringarna, och de instrument och tillvägagångssätt som används i det svenska samarbetet bör harmoniseras med statlig planering och budgetperioder. En viktig del i dessa ansträngningar är att fortsatt verka för att givarsamfundet uppträder samordnat och gemensamt, bl a genom HIP-initiativet för givarsamordning mellan de nordiska länderna, Storbritannien, Nederländerna och Irland. Bilaterala insatser skall också prövas i relation till det multilaterala stöd som Sverige är med och finansierar genom exempelvis Världsbanken och FN-systemet. Strategiska samband och beröringspunkter bör identifieras och användas där så är möjligt.
- 2.38 Uppföljningen av landstrategin skall samordnas med den årliga översynen av Zambias PRSP för att undvika dubbelarbete och säkra verklig anpassning till PRSP. På sikt bör de svenska rapporterings- och revisionskraven så långt möjligt baseras på Zambias egna system för uppföljning och revision. Sverige skall tillsammans med andra givare delta aktivt i utformningen av PRSP-översynen, så att möjligheterna att anpassa den årliga uppföljningen av landstrategin till denna process aktivt kan prövas. Detta skulle på sikt också innebära att behovet av samlade bilaterala konsultationer om det svenska biståndet minskar, och i stället ersätts av dialog som sker gemensamt med andra givare.
- 2.39 Möjligheterna att ge budgetstöd kan komma att prövas under strategiperioden. Tillhandahållande av sådant stöd bör kopplas till väletablerade uppföljningssystem, så att de planerade insatsernas effektivitet och resultat kan bedömas och en korrekt användning av medel i möjligaste mån kan säkerställas.
- 2.40 Det förblir viktigt att främja den svenska resursbasen. Samråd och samarbete bör ske mellan utvecklingssamarbetet, näringslivet och det statliga export- och importfrämjandet så att olika erfarenheter, kompetenser och resurser tillvaratas och kan samverka. Stöd till lokala enskilda

organisationer och internationella NGO:s som verkar i Zambia blir även fortsatt viktigt. Särskilda uppföljnings- och utvärderingsmekanismer krävs för denna verksamhet.

- 2.41 Uppföljning och utvärdering skall vara en central del av genomförandet av landstrategin. Årliga landplaner kommer att upprättas och en uppföljning kommer också att ske genom halvårsrapporter och uppföljningsmekanismer inom ramen för HIP-initiativet. Metoder för att inhämta information om insatsernas resultat och deras mer långsiktiga effekter bör särskilt utvecklas.
- 2.42 Landstrategin omfattar fem år och dess genomförande är avhängig utvecklingen i Zambia bland annat på det politiska området. Sida skall i förväg informera UD vad gäller förväntad årsvolym och större insatser, samt samråda med UD inför beslut av principiellt angelägen karaktär.

3. Finansiella och administrativa aspekter

- 3.1 Med den personalplan som föreslås i verksamhetsplaneringen för 2003 har ambassaden i Lusaka möjlighet att genomföra utvecklingssamarbetet med Zambia såsom det föreslås i landstrategin för 2003-2007, under förutsättning att potentiella ökningar av anslagen hanteras på det sätt som anges i strategin. Det ökade fokus på hiv/aids som föreslås kommer att kunna hanteras genom stöd från det regionala hiv/aids-teamet i Lusaka, samt genom de två hälso-handläggare som ambassaden har till sitt förfogande.
- 3.2 Det totala svenska stödet till Zambia under en treårsperiod (2003-2005) beräknas uppgå till cirka 600 miljoner kronor, exklusive eventuellt budgetstöd, regionala program, StartSyd, internationella kurser, stödet genom svenska enskilda organisationer (80/20-stödet) och det humanitära biståndet. Med hänsyn till att Zambia för närvarande genomgår slutfasen i HIPC-förhandlingarna, kan förmånliga lån och garantier eventuellt komma att användas som instrument för att finansiera utvecklingsinsatser under strategiperioden.

Tabell 3. Indikativa utbetalningssiffror per sektor för utvecklingssamarbetet med Zambia, perioden 2003 – 2005 (under förutsättning medel finns tillgängliga och med förbehåll för de överväganden och villkor som anges i strategin)

Sektor	2003	2004	2005
Hälsa, inkl HIV/AIDS-insatser	70 000 000	80 000 000	90 000 000
Jordbruk	46 000 000	48 000 000	50 000 000
Demokrati/MR	18 000 000	25 000 000	28 000 000
Näringsliv och energi	27 000 000	28 000 000	35 000 000
Urban utveckling	4 000 000	8 000 000	10 000 000
Övrigt *	10 000 000	11 000 000	12 000 000
TOTALT	175 000 000	200 000 000	225 000 000

* Posten "övrigt" inkluderar kostnader för de zambiska programhandläggare och den utsända personal som finansieras på sakanslaget. I posten ingår även programutvecklingsmedel.

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Fler exemplar kan beställas hos UD-PIK-INFO, 103 39 Stockholm
Tel: 08-405 1000, Fax: 08-723 11 76, webb: www.ud.se
Omslag: UD-PIK-INFO, tryck: XBS Grafisk service, 2003
Artikelnummer: UD 03.093